Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 5 maj 2022*

”Begäran om förhandsavgörande – Artikel 20 FEUF – Unionsmedborgarskap – Unionsmedborgare som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet – Ansökan om uppehållskort för en familjemedlem som är tredjelandsmedborgare – Avslag – Skyldighet för unionsmedborgaren att ha tillräckliga tillgångar – Makars skyldighet att leva tillsammans – Underårigt barn som är unionsmedborgare – Nationell lagstiftning och praxis – Faktiskt åtnjutande av kärnan i de rättigheter som tillkommer unionsmedborgare – Berövande”

I de förenade målen C-451/19 och C-532/19,

angående två beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställda av Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Överdomstolen i Kastilien-La Mancha, Spanien) den 29 april 2019 och den 17 juni 2019, som inkom till domstolen den 12 juni 2019 respektive den 11 juli 2019, i målen

Subdelegación del Gobierno en Toledo

mot

XU (C-451/19),

QP (C-532/19),

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C. Lycourgos (referent) samt domarna S. Rodin, J.-C. Bonichot, L.S. Rossi och O. Spineanu-Matei,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: spanska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Spaniens regering, inledningsvis genom J. Ruiz Sánchez och S. Jiménez García, därefter genom M.J. Ruiz Sánchez, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom J. Baquero Cruz och E. Montaguti, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 13 januari 2022 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 20 FEUF.

2 Respektive begäran har framställts i två mål mellan å ena sidan Subdelegación del Gobierno en Toledo (organ som representerar den spanska regeringen i Toledo, Spanien) (nedan kallat underdelegationen) och å andra sidan XU respektive QP. Målen rör underdelegationens avslag på XU:s och QP:s ansökningar om uppehållskort i egenskap av familjemedlemmar till en unionsmedborgare.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Artikel 2 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 2003, s. 12) har följande lydelse:

”I detta direktiv avses med

…

c) *referensperson*: en tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i en medlemsstat och som ansöker om familjeåterförening, eller vars familjemedlemmar ansöker om familjeåterförening för att förenas med honom/henne,

…”

4 Artikel 3 i detta direktiv har följande lydelse:

”1. Detta direktiv skall tillämpas när referenspersonen innehar ett uppehållstillstånd med en giltighetstid på minst ett år som utfärdats av en medlemsstat och har välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd, om hans eller hennes familjemedlemmar är tredjelandsmedborgare, oberoende av deras rättsliga ställning.

…

3. Detta direktiv skall inte tillämpas på familjemedlemmar till unionsmedborgare.

…”

5 I artikel 4.1 i nämnda direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall, enligt detta direktiv och med iakttagande av villkoren i kapitel IV och i artikel 16, tillåta inresa och vistelse för följande familjemedlemmar:

…

c) Underåriga barn, inbegripet adopterade barn, till referenspersonen om denne har vårdnaden och barnen är beroende av honom/henne för sin försörjning. Medlemsstaterna får tillåta familjeåterförening för barn som står under gemensam vårdnad, under förutsättning att den andra vårdnadshavaren har lämnat sitt medgivande.

…”

Spansk rätt

6 I artikel 32 i konstitutionen föreskrivs följande:

”1. Män och kvinnor har rätt att ingå äktenskap och är därvid rättsligt jämställda i alla avseenden.

2. Formerna för ingående av äktenskap, åldersgräns och vem som har rättslig förmåga att ingå äktenskap, makarnas rättigheter och skyldigheter, grunder för hemskillnad och äktenskapsskillnad och verkningarna härav ska fastställas i lag.”

7 I artikel 68 i Código Civil (civillagen) stadgas följande:

”Makar ska leva tillsammans, visa varandra trohet och hjälpa varandra. De ska dessutom dela ansvaret för hemmet samt för vård av släktingar i rakt uppstigande eller nedstigande led och andra personer som är beroende av dem för sin försörjning.”

8 I artikel 70 i civillagen anges följande:

”Makarna ska i samförstånd bestämma var de ska ha sin gemensamma hemvist. Om makarna inte kan komma överens, ska frågan avgöras av domstol, som ska beakta familjens intresse.”

9 Artikel 110 i nämnda lag har följande lydelse:

”Fadern och moder har, även om de inte utövar föräldraansvaret, en skyldighet att ta hand om sina underåriga barn och ge dem underhåll.”

10 Artikel 154 i civillagen har följande lydelse:

”Kvarboende underåriga barn lyder under föräldrarnas vårdnadsansvar.

…”

11 I artikel 1 i Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (kungligt dekret 240/2007 om inresa, fri rörlighet och vistelse i Spanien för medborgare i medlemsstater i Europeiska unionen och i andra stater som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) av den 16 februari 2007 (BOE nr 51 av den 28 februari 2007), föreskrivs, i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (nedan kallat kungligt dekret 240/2007), följande:

”1. I detta kungliga dekret regleras villkoren för utövandet av rätten till inresa, utresa, fri rörlighet, vistelse, permanent vistelse och arbete i Spanien för medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i andra stater som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, samt begränsningar av ovannämnda rättigheter med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan.

2. Innehållet i detta kungliga dekret påverkar inte tillämpningen av särskilda lagar och av internationella fördrag som [Konungariket Spanien] är part i.”

12 I artikel 2 i det kungliga dekretet föreskrivs följande:

”Detta kungliga dekret ska på de häri fastställda villkoren också tillämpas på följande familjemedlemmar till en medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, oavsett medborgarskap, när de följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren:

a) Maken eller makan, såvida det inte har ingåtts ett avtal eller avgetts en förklaring om äktenskapets ogiltighet, eller det har förordnats om äktenskapsskillnad eller hemskillnad.

…

c) släktingar i rakt nedstigande led och makens, makans eller den registrerade partnerns släktingar i rakt nedstigande led, som är yngre än 21 år eller är äldre och är beroende av unionsmedborgaren eller inte är rättskapabel, såvida det inte har ingåtts ett avtal eller avgetts en förklaring om äktenskapets ogiltighet, eller det har förordnats om äktenskapsskillnad eller hemskillnad, eller partnerskapsregistreringen har annullerats.

…”

13 Artikel 7 i det kungliga dekretet har följande lydelse:

”1. Varje unionsmedborgare eller medborgare i en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska ha rätt att uppehålla sig i Spanien under längre tid än tre månader om den berörda personen

…

b) för egen och sina familjemedlemmars räkning har tillräckliga medel för att inte bli en belastning för Spaniens sociala biståndssystem under vistelsen, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Spanien, eller,

…

d) är en familjemedlem som följer med eller ansluter sig till en unionsmedborgare eller en medborgare i en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och vederbörande själv uppfyller villkoren i led a, b eller c.

2. Uppehållsrätten enligt punkt 1 ska även omfatta familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat när de följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren i Spanien eller i en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att unionsmedborgaren uppfyller villkoren i punkt 1 a, b eller c.

…

7. Det kan inte fastställas ett fast belopp som motsvarar tillräckliga medel för uppehället, utan hänsyn ska tas till den personliga situation som medborgaren i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet befinner sig i. Detta belopp får under alla omständigheter inte överstiga den beloppsgräns avseende värdet på de ekonomiska tillgångarna under vilken spanska medborgare är berättigade till socialt bistånd eller minimipension.”

14 I artikel 8.1 i samma kungliga dekret föreskrivs följande:

”Familjemedborgare till en medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i en sådan annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som avses i artikel 2 i detta kungliga dekret får, när de följer med eller ansluter sig till denna medborgare, uppehålla sig i Spanien under en längre period än tre månader och har en skyldighet att ansöka om och beviljas ett uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

Mål C-451/19

15 XU, som är venezuelansk medborgare, föddes den 19 september 2001 i Venezuela. XU:s moder, som är venezuelansk medborgare, innehar ett *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (uppehållskort enligt gemenskapsrätten) och bor med sitt barn i Spanien sedan år 2004.

16 Den 20 januari 2011 gav en domare i familjemål i Venezuela henne ensam vårdnad om barnet.

17 Den 6 september 2014 gifte sig XU:s mor, i El Viso de San Juan (Spanien), med en spansk medborgare som aldrig hade utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen.

18 Makarna bor tillsammans i El Viso de San Juan (Spanien) sedan den 12 december 2008. Den 24 juli 2009 fick de ett barn som har spanskt medborgarskap.

19 Den 28 september 2015 lämnade XU:s styvfar in en ansökan om tillfälligt uppehållskort för XU i egenskap av familjemedlem till en medborgare i unionen, i enlighet med artikel 2 c i det kungliga dekretet 240/2007.

20 Denna ansökan avslogs med motiveringen att XU:s styvfar inte hade styrkt att han, såsom krävs enligt artikel 7 i det kungliga dekretet 240/2007, förfogade över tillräckliga medel för sig själv och sina familjemedlemmar. Endast den ekonomiska situationen för XU:s styvfar beaktades.

21 Den 28 januari 2016 fastställde underdelegation beslutet att avslå den ansökan som XU:s styvfar hade lämnat in. Styvfadern lämnade in ett administrativt överklagande av detta avslagsbeslut till Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Toledo (regionala förvaltningsdomstolen nr 1 i Toledo, Spanien).

22 Den domstolen biföll hans överklagande och angav att artikel 7 i det kungliga dekretet 240/2007 inte var tillämpligt i det aktuella målet, eftersom XU aldrig hade utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen.

23 Underdelegationen överklagade nämnda domstols dom till den hänskjutande domstolen.

24 Den hänskjutande domstolen har påpekat att Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) i en dom av den 1 juni 2010 har slagit fast att det kungliga dekretet 240/2007 är tillämpligt på spanska medborgare, oavsett om dessa har utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen eller inte, och på deras familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare.

25 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida artikel 20 FEUF utgör hinder för spansk praxis som innebär att en spansk medborgare som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen och som önskar erhålla uppehållstillstånd för sin hustrus barn, som är tredjelandsmedborgare (hustrun är också tredjelandsmedborgare och har ensam vårdnad om barnet), måste styrka att han har tillräckliga ekonomiska tillgångar för sig själv och sina familjemedlemmar för att inte bli en belastning för det sociala biståndssystemet och inneha en försäkring som täcker hälsorisker. Den hänskjutande domstolen har särskilt påpekat att detta systematiska krav, utan möjlighet till anpassning till särskilda situationer, skulle kunna strida mot artikel 20, om det skulle leda till att denne spanske medborgare måste lämna unionen.

26 Den hänskjutande domstolen anser att så skulle kunna vara fallet med hänsyn till den spanska äktenskapslagstiftningen. Den har nämligen understrukit att rätten till samlevnad följer av minimiinnehållet i artikel 32 i konstitutionen. I artiklarna 68 och 70 i civillagen föreskrivs dessutom att makar ska leva tillsammans, visa varandra trohet och hjälpa varandra och i samförstånd bestämma var de ska ha sin gemensamma hemvist. Den i spansk rätt föreskrivna skyldigheten för makar att leva tillsammans är inte ett läglighets- eller bekvämlighetsbeslut.

27 Enligt den hänskjutande domstolen kan det vara omöjligt att uppfylla dessa skyldigheter om en tredjelandsmedborgare som är gift med en spansk medborgare endast har möjlighet att uppehålla sig lagligen i Spanien om vissa ekonomiska kriterier är uppfyllda. Att neka XU uppehållsrätt skulle medföra att hans styvfar blir tvungen att lämna unionen med sin maka, vilket är det enda sättet för dem att iaktta skyldigheten att bo tillsammans som makar, såsom föreskrivs i nationell rätt. Det är inte nödvändigt att en domstol har möjlighet att tvinga makarna att leva tillsammans, för att komma fram till denna slutsats.

28 Dessutom skulle den omständigheten att XU och modern lämnar unionens territorium inte bara tvinga modens make, utan även ett underårigt barn till dessa makar, som är spansk medborgare, att helt lämna unionen, så att föräldrarna, i enlighet med artiklarna 110 och 154 i civillagen, gemensamt ska kunna utöva sin vårdnad om sitt barn och uppfylla sin underhållsskyldighet.

29 Den hänskjutande domstolen anser dessutom att artikel 20 FEUF under alla omständigheter har åsidosatts genom den spanska praxis som innebär att en tredjelandsmedborgare automatiskt nekas familjeåterförening med en spansk medborgare som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet enbart på grund av att denne inte har tillräckliga medel, utan att myndigheterna har

undersökt huruvida det föreligger ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och tredjelandsmedborgaren som innebär att den förstnämnda i praktiken skulle tvingas att lämna unionen i dess helhet, om den sistnämnda nekades en härledd uppehållsrätt.

30 Den hänskjutande domstolen anser att underdelegationen avslog XU:s ansökan om uppehållskort enbart av det skälet att hans mors make inte hade tillräckliga tillgångar, utan att undersöka de särskilda omständigheterna kring det aktuella äktenskapet, vilka visar att samtliga familjemedlemmar, särskilt XU, som sedan länge är bosatt i Spanien där han haft hela sin skolgång, är integrerade på arbetsmarknaden och är fullt integrerade i Spanien.

31 Mot denna bakgrund beslutade Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Överdomstolen i Kastilien-La Mancha) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Med utgångspunkt i artikel 68 i civillagen som fastställer makarnas skyldighet att bo tillsammans, innebär kravet på att en spansk medborgare, som inte har utövat sin rätt till fri rörlighet, måste uppfylla rekvisiten i artikel 7.1 i kungligt dekret 240/2007 som ett nödvändigt villkor för att den minderåriga sonen till hans maka, vilka båda är tredjelandsmedborgare, ska beviljas uppehållsrätt enligt artikel 7.2 i [detta kungliga dekret] – för det fall att dessa rekvisit inte uppfylls – ett åsidosättande av artikel 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om den spanska medborgaren, på grund av att rättigheten vägras, blir tvungen att lämna unionen i dess helhet?

2) Under alla omständigheter, och oberoende av vad som anförts ovan och hur den första frågan ska besvaras, önskas svar på följande fråga: Utgör, mot bakgrund av EU-domstolens praxis, däribland dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien) (C-82/16, EU:C:2018:308), artikel 20 FEUF hinder mot den spanska statens praxis att automatiskt tillämpa bestämmelserna i artikel 7 i kungligt dekret 240/2007, och därmed vägra uppehållsrätt till en tredjelandsmedborgare, som är minderårigt barn till en tredjelandsmedborgare som är gift med en unionsmedborgare som aldrig har utövat rätten till fri rörlighet (makarna har även ett minderårigt barn som är spansk medborgare och som heller aldrig har utövat rätten till fri rörlighet), enbart på grund av att unionsmedborgaren inte uppfyller rekvisiten som fastställs i nämnda artikel, utan att det har skett en konkret och individuell prövning av om det föreligger ett beroendeförhållande mellan denne unionsmedborgare och tredjelandsmedborgaren, på så vis att unionsmedborgaren, av vilket skäl som helst och med tanke på omständigheterna i fallet, inte kan skiljas från tredjelandsmedborgaren som står i beroendeställning till vederbörande, vilket skulle innebära att unionsmedborgaren var tvungen att lämna unionens territorium om uppehållsrätten nekas för tredjelandsmedborgaren, och detta i synnerhet i ett fall där den spanska medborgaren och hans maka, som är tredjelandsmedborgare, även är föräldrar till ett minderårigt barn som är spansk medborgare och som också skulle kunna bli tvungen att lämna Spanien tillsammans med sina föräldrar?”

Mål C-532/19

32 Den 25 september 2015 gifte sig QP, som är peruansk medborgare, med en spansk medborgare som aldrig utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen. QP och hans maka är föräldrar till en flicka, som är spansk medborgare och som är född den 11 augusti 2012.

33 Den 2 oktober 2015 lämnade QP in en ansökan om uppehållskort för familjemedlem till en unionsmedborgare och bifogade, bland annat, sin makas avtal om tillsvidareanställning samt olika lönebesked.

34 Under handläggningen av ärendet erinrade underdelegationen om att det förelåg tre fällande brottmålsdomar mot QP, daterade den 7 september, den 25 oktober och den 16 november 2010. Den första och den tredje domen avsåg olovlig körning och den andra domen gällde rattonykterhet. Han anmodades att inkomma med ett yttrande, vilket han gjorde.

35 Den 14 december 2015 avslogs QP:s ansökan av underdelegationen med motiveringen att de villkor som anges i det kungliga dekretet 240/2007 inte var uppfyllda, eftersom QP hade dömts för brott i Spanien och hans maka inte förfogade över tillräckliga ekonomiska medel för sig själv och sina familjemedlemmar. Endast QP:s makas inkomster beaktades av underdelegationen.

36 Den 1 februari 2016 bekräftade underdelegationen avslaget på QP:s ansökan. QP lämnade in ett administrativt överklagande av detta beslut till Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Toledo (regionala förvaltningsdomstolen nr 2 i Toledo, Spanien) vilken biföll överklagandet.

37 Underdelegationen överklagade denna domstols dom till den hänskjutande domstolen.

38 Den hänskjutande domstolen har understrukit att beslutet att inte bevilja QP uppehållsrätt skulle tvinga hans maka att lämna unionen, eftersom detta är det enda sättet på vilket den rättighet och skyldighet att leva tillsammans som fastställs i spansk rätt kan utövas.

39 Den hänskjutande domstolen anser dessutom att underdelegationen avslog QP:s ansökan med motiveringen att hans maka inte hade tillräckliga medel, utan att pröva de särskilda omständigheterna kring äktenskapet i fråga. Spanska staten grundar sig uteslutande och automatiskt på den omständigheten att den spanska medborgaren inte har tillräckliga medel för sitt uppehälle för att neka tredjelandsmedborgaren uppehållskort i egenskap av familjemedlem till en unionsmedborgare, vilket redan i sig skulle kunna anses utgöra en praxis som strider mot artikel 20 FEUF.

40 Mot denna bakgrund beslutade Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Överdomstolen i Kastilien-La Mancha) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Innebär kravet på att en spansk medborgare, som inte har utövat sin rätt till fri rörlighet, måste uppfylla rekvisiten i artikel 7.1 i kungligt dekret 240/2007 som ett nödvändigt villkor för att vederbörandes make/maka, som är tredjelandsmedborgare, ska beviljas uppehållsrätt enligt artikel 7.2 i [det kungliga dekretet], för det fall att rekvisiten inte uppfylls, ett åsidosättande av artikel 20 FEUF, om den spanska medborgaren, på grund av att rättigheten vägras, blir tvungen att lämna unionen i dess helhet?

2) Under alla omständigheter, och oberoende av vad som anförts ovan och hur den första frågan ska besvaras, önskas svar på följande fråga: Utgör den spanska statens praxis att automatiskt tillämpa bestämmelserna i artikel 7 i kungligt dekret 240/2007 – och därmed vägra uppehållsrätt till en tredjelandsmedborgare till en unionsmedborgare som aldrig har utövat rätten till fri rörlighet, enbart på grund av att den spanska medborgaren inte uppfyller rekvisiten som fastställs i nämnda artikel, utan att det har skett någon särskild och individuell prövning av om det föreligger ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och

tredjelandsmedborgaren, på så vis att unionsmedborgaren, av vilket skäl som helst och med tanke på omständigheterna i fallet, inte kan skiljas från tredjelandsmedborgaren som står i beroendeställning till vederbörande, vilket skulle innebära att unionsmedborgaren skulle vara tvungen att lämna unionens territorium, om uppehållsrätten nekas för tredjelandsmedborgaren – under alla omständigheter och bortsett från vad som anges ovan, ett åsidosättande av artikel 20 FEUF, mot bakgrund av EU-domstolens praxis, däribland domen av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien) (C-82/16, [EU:C:2018:308])?”

41 Domstolens ordförande beslutade den 16 april 2020 att förena målen C-451/19 och C-532/19 vad gäller det fortsatta förfarandet.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den andra frågan i vart och ett av målen C-451/19 och C-532/19

42 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga, i vart och ett av målen C-451/19 och C-532/19, som bör prövas först, för att få klarhet i huruvida artikel 20 FEUF ska tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat avslår en ansökan om familjeåterförening som getts in av en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare som är medborgare i den medlemsstaten och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, av det enda skälet att unionsmedborgaren inte för sin egen och sin familjemedlems räkning har tillräckliga medel för att inte vara en belastning för det nationella sociala biståndssystemet, utan att det har undersökts huruvida det föreligger ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och familjemedlemmen som är av sådan beskaffenhet att den förstnämnda i praktiken skulle bli tvungen att lämna unionen i dess helhet och därmed skulle berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet, om tredjelandsmedborgaren nekades en härledd uppehållsrätt.

43 Det ska för det första understrykas att unionsrätten i princip inte är tillämplig på en ansökan om familjeåterförening från en tredjelandsmedborgare med en familjemedlem som är medborgare i en medlemsstat men som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, och att unionsrätten således i princip inte utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning enligt vilken det för en sådan familjeåterförening krävs att ett sådant villkor avseende tillräckliga medel som det som beskrivs i föregående punkt är uppfyllt (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 33).

44 Det ska emellertid för det andra påpekas att ett systematiskt krav, utan undantag, på att ett sådant villkor ska vara uppfyllt kan strida mot den härledda uppehållsrätt som i mycket speciella situationer enligt artikel 20 FEUF ska tillerkännas en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 34).

45 Det finns nämligen mycket speciella situationer i vilka en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en medborgare i en medlemsstat, trots att sekundärrätten avseende tredjelandsmedborgares uppehållsrätt inte är tillämplig och den berörde unionsmedborgaren inte har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet, i undantagsfall inte får nekas uppehållsrätt, eftersom det skulle innebära att det unionsmedborgarskap som innehas av den ovannämnda unionsmedborgaren förlorar sin ändamålsenliga verkan. Detta är fallet om unionsmedborgaren

till följd av den nekade uppehållsrätten i praktiken skulle bli tvungen att lämna unionen i dess helhet och därmed skulle berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet (dom av den 8 mars 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, punkterna 42–44, och dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 39).

46 Ett beslut att neka en tredjelandsmedborgare uppehållsrätt kan emellertid endast medföra att unionsmedborgarskapet förlorar sin ändamålsenliga verkan om det föreligger ett beroendeförhållande mellan tredjelandsmedborgaren och den unionsmedborgare som denne är familjemedlem till och detta beroendeförhållande skulle leda till att unionsmedborgaren blev tvungen att följa med tredjelandsmedborgaren och lämna unionen i dess helhet (dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 52, och dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 40).

47 Härav följer att en tredjelandsmedborgare kan göra anspråk på att beviljas en härledd uppehållsrätt enligt artikel 20 FEUF endast om såväl vederbörande själv som den unionsmedborgare som denne är familjemedlem till skulle bli tvungen att lämna unionen, om en sådan uppehållsrätt nekas. En härledd uppehållsrätt kan i ett sådant fall således endast beviljas om tredjelandsmedborgaren, som är familjemedlem till en unionsmedborgare, inte uppfyller villkoren för att med stöd av andra bestämmelser, däribland nationella bestämmelser om familjeåterförening, få uppehållsrätt i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 41).

48 När det väl har konstaterats att en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare inte kan beviljas uppehållsrätt enligt nationell rätt eller unionens sekundärrätt, kan den omständigheten att det föreligger ett beroendeförhållande mellan tredjelandsmedborgaren och denna unionsmedborgare och att detta beroendeförhållande skulle leda till att den sistnämnda blev tvungen att lämna unionen i dess helhet om familjemedlemmen, som är tredjelandsmedborgare, ålades att lämna unionen, emellertid medföra att den berörda medlemsstaten enligt artikel 20 FEUF i princip är skyldig att tillerkänna tredjelandsmedborgaren uppehållsrätt (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 42).

49 För det tredje är det visserligen riktigt att domstolen redan har slagit fast att den härledda uppehållsrätt som följer av artikel 20 FEUF inte är absolut och att medlemsstaterna kan vägra att bevilja en sådan rättighet under vissa särskilda omständigheter. Domstolen har emellertid också slagit fast att artikel 20 FEUF inte tillåter medlemsstaterna att införa ett undantag, från den i denna artikel stadgade härledda uppehållsrätten, som är kopplat till ett krav på att unionsmedborgaren ska ha tillräckliga tillgångar. Att neka en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en unionsmedborgare, härledd uppehållsrätt i den medlemsstat där den sistnämnda är medborgare enbart på grund av att unionsmedborgaren inte har tillräckliga medel, trots att det mellan unionsmedborgaren och tredjelandsmedborgaren föreligger ett sådant beroendeförhållande som det som beskrivits i punkt 46 i förevarande dom, skulle nämligen utgöra ett ingrepp i möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av ställningen som unionsmedborgare, som är oproportionerligt i förhållande till det syfte som eftersträvas med ett sådant krav på tillgångar, det vill säga att värna den berörda medlemsstatens offentliga finanser (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkterna 44 och 46–48).

50 Av detta följer att när det föreligger ett beroendeförhållande, i den mening som avses i punkt 46 i förevarande dom, mellan en unionsmedborgare och en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till denna, utgör artikel 20 FEUF hinder för att en medlemsstat föreskriver ett undantag från den härledda uppehållsrätt som en sådan tredjelandsmedborgare ges genom nämnda artikel, vilket enbart baseras på att unionsmedborgaren inte har tillräckliga tillgångar (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 49).

51 Ett krav på att unionsmedborgaren ska ha tillräckliga medel för sig själv och för en familjemedlem som är tredjelandsmedborgare kan följaktligen äventyra den ändamålsenliga verkan av artikel 20 FEUF, om den leder till att tredjelandsmedborgaren måste lämna unionen i dess helhet och till att unionsmedborgaren, på grund av att det föreligger ett beroendeförhållande mellan tredjelandsmedborgaren och vederbörande, i praktiken är tvungen att följa med tredjelandsmedborgaren och följaktligen likaså är tvungen att lämna unionen (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 50).

52 Slutligen ska det, mot bakgrund av de omständigheter i det nationella målet som gäller för mål C-532/19, erinras om att artikel 20 FEUF inte påverkar medlemsstaternas möjlighet att åberopa ett undantag från den härledda uppehållsrätten, som följer av denna artikel, som har samband med upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet (dom av den 13 september 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 81, och dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 44).

53 Ett beslut att neka uppehållsrätt med stöd av detta skäl kan emellertid inte grunda sig enbart på den berörda personens anmärkningar i belastningsregistret. Ett sådant beslut kan, i förekommande fall, endast följa av en konkret bedömning av samtliga relevanta omständigheter i det enskilda fallet, mot bakgrund av proportionalitetsprincipen, de grundläggande rättigheter som domstolen ska säkerställa iakttagandet av och, i förekommande fall, barnets bästa vad gäller den berörda tredjelandsmedborgarens barn (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 september 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 85, och dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 93). Den behöriga nationella myndigheten kan således bland annat beakta hur allvarliga de begångna brotten är och hur stränga påföljder som utdömts samt hur lång tid som förflutit från den dag då de meddelades och den dag då den behöriga myndigheten meddelar sitt avgörande. När beroendeförhållandet mellan tredjelandsmedborgaren och en underårig unionsmedborgare följer av att den förstnämnde är förälder till den sistnämnda, ska även barnets ålder och hälsotillstånd samt dess familjesituation och ekonomiska situation beaktas (dom av den 13 september 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, punkt 42, och dom av den 13 september 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 86).

54 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den andra frågan i vart och ett av målen C-451/19 och C-532/19 besvaras enligt följande. Artikel 20 FEUF ska tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat avslår en ansökan om familjeåterförening som getts in av en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare som är medborgare i den medlemsstaten och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, av det enda skälet att unionsmedborgaren inte för sin egen och sin familjemedlems räkning har tillräckliga medel för att inte vara en belastning för det nationella sociala biståndssystemet, utan att det har undersökts huruvida det föreligger ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och

familjemedlemmen som är av sådan beskaffenhet att den förstnämnda i praktiken skulle bli tvungen att lämna unionen i dess helhet och därmed skulle berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet, om tredjelandsmedborgaren nekades en härledd uppehållsrätt.

Den första frågan i mål C-532/19

55 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga i mål C-532/19 för att få klarhet i huruvida artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som är av sådan beskaffenhet att det motiverar att en härledd uppehållsrätt beviljas med stöd av denna artikel, kan anses föreligga enbart på grund av att en medborgare i en medlemsstat, som är myndig och aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, och vederbörandes make, som är myndig och tredjelandsmedborgare, är skyldiga att leva tillsammans på grund av de skyldigheter som följer av äktenskapet enligt lagstiftningen i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i och i vilken äktenskapet ingåtts.

56 För det första ska det erinras om att en vuxen, till skillnad från underåriga, särskilt om dessa är små barn, i princip kan leva sitt liv oberoende av sin familj. Härav följer att det endast i undantagsfall kan anses föreligga ett beroendeförhållande mellan två vuxna som är familjemedlemmar som är av sådan beskaffenhet att det ger upphov till en härledd uppehållsrätt med stöd av artikel 20 FEUF. Så är fallet endast om den berörda personen, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, inte på något vis kan skiljas från familjemedlemmen, som vederbörande är beroende av (dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 65, och dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 56).

57 Det framgår också av domstolens praxis att den omständigheten att en medborgare i en medlemsstat kan finna det önskvärt – av ekonomiska skäl eller för fortsatt familjesammanhållning i unionen – att medlemmar av hans eller hennes familj, som inte är medborgare i någon medlemsstat, kan bosätta sig tillsammans med honom eller henne i unionen, inte i sig räcker för att unionsmedborgaren ska anses tvungen att lämna unionen om en sådan rätt inte beviljas (dom av den 15 november 2011, Dereci m.fl., C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 68, och dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 57).

58 Förekomsten av ett familjeband, vare sig det är biologiskt eller juridiskt, mellan unionsmedborgaren och hans eller hennes familjemedlem, som är tredjelandsmedborgare, är således inte tillräcklig för att motivera att familjemedlemmen tillerkänns en härledd uppehållsrätt enligt artikel 20 FEUF i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i (dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 75, och dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 58).

59 Domstolen har även konstaterat att en folkrättslig princip – som bekräftas i artikel 3 i protokoll nr 4 till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950, vilken unionsrätten i förhållandena mellan medlemsstaterna inte kan anses underkänna – utgör hinder för att en medlemsstat nekar sina egna medborgare rätten att få tillträde till dess territorium och uppehålla sig där, oavsett skäl (dom av den 4 december 1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, punkt 22). En medlemsstat kan inte lagligen ålägga en av sina medborgare att lämna sitt territorium för att bland annat iaktta

de skyldigheter som följer av sitt äktenskap, utan att åsidosätta en sådan folkrättslig princip (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 60).

60 Även om, såsom den hänskjutande domstolen har angett angående spansk rätt, en medlemsstats bestämmelser om äktenskap ålägger medborgaren i denna medlemsstat och hans eller hennes make eller maka att leva tillsammans, skulle en sådan skyldighet aldrig juridiskt sett kunna tvinga nämnda medborgare att lämna unionen, om vederbörandes make eller maka, som är tredjelandsmedborgare, nekades uppehållstillstånd i nämnda medlemsstat. Mot bakgrund av det ovan anförda kan en sådan lagstadgad skyldighet för makar att leva tillsammans inte i sig vara tillräcklig för att det ska anses styrkt att det mellan dem föreligger ett beroendeförhållande som är av sådan beskaffenhet att unionsmedborgaren skulle vara tvungen att följa med sin make eller maka och även unionsmedborgaren således skulle vara tvungen att lämna unionens territorium, om maken eller makan ålades att lämna unionens territorium (dom av den 27 februari 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (En unionsmedborgares make), C-836/18, EU:C:2020:119, punkt 61).

61 Det framgår under alla omständigheter av beslutet om hänskjutande att en domstol inte kan ålägga makar att fullgöra den skyldighet att leva tillsammans som de har enligt spansk rätt.

62 Det framgår även av begäran om förhandsavgörande i mål C-532/19 att unionsmedborgaren och dennes make, som är tredjelandsmedborgare, är föräldrar till en underårig spansk medborgare som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen.

63 Enligt domstolens fasta praxis ankommer det, enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF, på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som anhängiggjorts vid den, genom att i förekommande fall från samtliga uppgifter som den hänskjutande domstolen har lämnat, och i synnerhet utifrån skälen i beslutet om hänskjutande, identifiera de delar av unionsrätten som behöver tolkas med hänsyn till saken i målet (dom av den 22 april 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, punkterna 49 och 50 och där angiven rättspraxis).

64 Det ska således även prövas huruvida artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som kan motivera att en tredjelandsmedborgare beviljas en härledd uppehållsrätt, kan anses föreligga när tredjelandsmedborgaren och dennes make eller maka, som är medborgare i en medlemsstat och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, är föräldrar till ett underårigt barn som är medborgare i samma medlemsstat och inte heller har utövat sin rätt till fri rörlighet.

65 Det ska i detta hänseende erinras om att domstolen har slagit fast att det, som relevanta omständigheter, i syfte att ange huruvida ett beslut att neka en härledd uppehållsrätt för en förälder, som är tredjelandsmedborgare, till ett barn, som är unionsmedborgare, medför att barnet förlorar möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som tillkommer barnet såsom unionsmedborgare, genom att barnet i praktiken måste följa med sin förälder och således tvingas lämna unionen i dess helhet, är relevant att beakta vårdnaden om barnet och huruvida den förälder som är tredjelandsmedborgare har det rättsliga, ekonomiska eller känslomässiga ansvaret för barnet (dom av den 10 maj 2017, Chavez-Vilchez m.fl., C-133/15, EU:C:2017:354, punkt 68, och dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 70).

66 För att bedöma risken för att det berörda barnet, som är unionsmedborgare, tvingas lämna unionen om barnets förälder, som är tredjelandsmedborgare, nekas en härledd uppehållsrätt i den berörda medlemsstaten, ska det särskilt fastställas huruvida denna förälder har den faktiska vårdnaden om barnet och huruvida det föreligger ett faktiskt beroendeförhållande dem emellan. Vid denna bedömning ska de behöriga myndigheterna beakta rätten till respekt för familjelivet enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Denna artikel ska läsas med utgångspunkt från skyldigheten att ta hänsyn till barnets bästa, vilken slås fast i artikel 24.2 i stadgan. Denna skyldighet sammanfaller med barnets rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, vilken slås fast i artikel 24.3 i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 64, och dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 71 och där angiven rättspraxis).

67 Det förhållandet att den andra föräldern, när denne är unionsmedborgare, verkligen har förmåga att ensam sköta barnets dagliga och faktiska omvårdnad, och är villig att göra detta, utgör en relevant omständighet som dock inte i sig är tillräcklig för att det ska kunna fastställas att det mellan den förälder som är tredjelandsmedborgare och barnet inte finns ett sådant beroendeförhållande att barnet skulle bli tvunget att lämna unionen om tredjelandsmedborgaren nekades uppehållsrätt. Denna bedömning ska nämligen, med hänsyn till barnets bästa, göras med beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, särskilt barnets ålder, dess fysiska och känslomässiga utveckling, styrkan i dess känslomässiga band till både den förälder som är unionsmedborgare och den förälder som är tredjelandsmedborgare samt den risk som en separation från den sistnämnda föräldern skulle medföra för barnets välbefinnande (dom av den 10 maj 2017, Chavez-Vilchez m.fl., C-133/15, EU:C:2017:354, punkt 72, och dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 72).

68 Den omständigheten att den förälder som är tredjelandsmedborgare bor tillsammans med det underåriga barnet som är unionsmedborgare är en av de faktorer som ska beaktas vid bedömningen av om det föreligger ett beroendeförhållande mellan dem, men utgör inte en nödvändig förutsättning (dom av den 8 maj 2018, K.A. m.fl. (Familjeåterförening i Belgien), C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 73 och där angiven rättspraxis).

69 Med beaktande bland annat av vad som anförts i punkterna 65–67 i förevarande dom föreligger dessutom, när den underåriga unionsmedborgaren stadigvarande bor tillsammans med sina båda föräldrar och föräldrarna dagligen delar det rättsliga, ekonomiska eller känslomässiga ansvaret för barnet, en motbevisbar presumtion om att det föreligger ett beroendeförhållande mellan denna underåriga unionsmedborgare och dess förälder, som är tredjelandsmedborgare, oberoende av att den andra föräldern till barnet, såsom anges i punkt 59 i förevarande dom, i egenskap av medborgare i den medlemsstat på vars territorium familjen är etablerad, har en ovillkorlig rätt att stanna kvar på denna medlemsstats territorium.

70 Av det ovan anförda följer att den första frågan i mål C-532/19 ska besvaras enligt följande. Artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som är av sådan beskaffenhet att det motiverar att en härledd uppehållsrätt beviljas med stöd av denna artikel, inte kan anses föreligga enbart på grund av att en medborgare i en medlemsstat, som är myndig och aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, och vederbörandes make, som är myndig och tredjelandsmedborgare, är skyldiga att leva tillsammans på grund av de skyldigheter som följer av äktenskapet enligt lagstiftningen i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i, och i vilken äktenskapet ingåtts, och att bedömningen, när unionsmedborgaren är underårig, av om det

föreligger ett sådant beroendeförhållande, som kan motivera att föräldern till detta barn, som är tredjelandsmedborgare, beviljas en härledd uppehållsrätt enligt nämnda artikel, måste grundas på en prövning av samtliga omständigheter i det aktuella fallet. När den underåriges förälder stadigvarande bor tillsammans med den andra föräldern, som är unionsmedborgare, föreligger en motbevisbar presumtion om ett sådant beroendeförhållande.

Den första frågan i mål C-451/19

71 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan i mål C-451/19 för att få klarhet i huruvida artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som är av sådan beskaffenhet att det motiverar att en härledd uppehållsrätt beviljas med stöd av denna artikel, till förmån för ett underårigt barn, som är tredjelandsmedborgare, till en make eller maka, som själv är tredjelandsmedborgare, och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, föreligger när unionsmedborgaren och dennes make är skyldiga att leva tillsammans på grund av de skyldigheter som följer av äktenskapet enligt lagstiftningen i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i och i vilken äktenskapet ingåtts.

72 Domstolen påpekar inledningsvis att även om XU efter att beslutet om hänskjutande antogs har blivit myndig, så kan XU:s eventuella rätt till uppehållstillstånd enligt artikel 20 FEUF, åtminstone för den period då han fortfarande var underårig, få konsekvenser som går utöver själva beviljandet, såsom ersättning för förlust av sociala förmåner eller till och med, i förekommande fall, att XU får rätt att erhålla ett annat uppehållstillstånd på grundval av en laglig vistelse i Spanien (se, analogt, dom av den 13 september 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 30). Den omständigheten att XU numera är myndig är således inte relevant för svaret på den första frågan i mål C-451/19.

73 Efter denna precisering ska det för det första påpekas att eftersom, såsom det har erinrats om i punkt 47 i förevarande dom, den härledda uppehållsrätt som kan beviljas en tredjelandsmedborgare med stöd av artikel 20 FEUF är subsidiär, ankommer det på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida XU ändå inte kan beviljas uppehållsrätt i Spanien enligt någon annan unionsrättslig bestämmelse.

74 För att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar ska det först påpekas att XU, såsom framgår av begäran om förhandsavgörande, är barn till en tredjelandsmedborgare som innehar uppehållstillstånd i Spanien och att XU, vid den tidpunkt då ansökan om uppehållstillstånd avslogs, var underårig.

75 Mot bakgrund av dessa omständigheter ankommer det på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida XU vid denna tidpunkt ändå inte hade rätt att uppehålla sig i Spanien enligt artikel 4.1 c i direktiv 2003/86.

76 Det ska vidare understrykas, i motsats till vad den spanska regeringen har gjort gällande vid domstolen, att enbart den omständigheten att XU:s mor har ingått äktenskap med en spansk medborgare och att hon har fött ett barn som är spansk medborgare inte utesluter att XU kan tillerkännas uppehållsrätt enligt direktiv 2003/86.

77 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 100–108 i sitt förslag till avgörande är det visserligen riktigt att det i artikel 3.3 i direktivet föreskrivs att direktivet inte ska tillämpas på familjemedlemmar till unionsmedborgare. Med hänsyn till syftet med direktivet, som är att främja familjeåterförening, och till det skydd för tredjelandsmedborgare, särskilt underåriga, som

direktivet är avsett att ge, kan tillämpningen av samma direktiv, till förmån för en underårig, som är medborgare i tredjeland, inte uteslutas endast på grund av att en av barnets föräldrar, som är tredjelandsmedborgare, också är förälder till en unionsmedborgare, som fötts under dennes äktenskap med en medborgare i en medlemsstat (se, analogt, dom av den 6 december 2012, O m.fl., C-356/11 och C-357/11, EU:C:2012:776, punkt 69).

78 Det ska slutligen preciseras att även om, såsom förefaller vara fallet i förevarande mål, ingen ansökan om familjeåterförening enligt direktiv 2003/86 har lämnats in i den aktuella medlemsstaten, får myndigheterna i denna medlemsstat, när de väl har mottagit en ansökan om att en tredjelandsmedborgare ska beviljas en härledd uppehållsrätt enligt artikel 20 FEUF, bevilja denne tredjelandsmedborgare uppehållstillstånd med stöd av detta direktiv, om det visar sig att vederbörande uppfyller villkoren för familjeåterförening enligt nämnda direktiv.

79 För det fall XU inte har något uppehållstillstånd enligt en bestämmelse i unionens sekundärrätt eller nationell bestämmelse, ska det för det andra prövas huruvida artikel 20 FEUF tillåter att denne tredjelandsmedborgare beviljas en härledd uppehållsrätt.

80 Såsom har konstaterats i punkt 70 i förevarande dom kan enbart den omständigheten att XU:s mor och moderns make enligt spansk rätt är skyldiga att bo tillsammans inte anses utgöra ett beroendeförhållande mellan dem, i den mening som avses i artikel 20 FEUF. En sådan omständighet kan således inte heller motivera XU att ska ges uppehållsrätt enligt denna artikel.

81 XU:s mor är emellertid även mor till en underårig unionsmedborgare som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet. Under dessa omständigheter ska det enligt artikel 20 FEUF prövas huruvida XU:s påtvingade avresa från unionen, vid den tidpunkt då ansökan om uppehållstillstånd för XU avslogs, i praktiken skulle ha tvingat hans mor att lämna unionens territorium i dess helhet, på grund av det beroendeförhållande som påstås råda mellan dem och, om så är fallet, huruvida den omständigheten att XU:s mor lämnar unionens territorium också innebär att moderns underåriga barn, som är unionsmedborgare, tvingas att lämna unionen, på grund av det beroendeförhållande som föreligger mellan denne unionsmedborgare och dennes mor.

82 Mot denna bakgrund ska det för det första påpekas att vid den tidpunkt då XU:s ansökan om uppehållstillstånd avslogs, är det inte omöjligt att XU:s påtvingade utresa från Spanien i praktiken skulle ha tvingat XU:s mor att lämna unionen i dess helhet. Vid denna tidpunkt var XU nämligen fortfarande underårig och hans mor hade ensam vårdnad om honom, vilket innebär att det inte kan uteslutas att det vid den tidpunkten förelåg ett beroendeförhållande mellan dessa båda tredjelandsmedborgare.

83 När det, såsom i förevarande fall, i undantagsfall ska prövas huruvida det föreligger ett beroendeförhållande mellan tredjelandsmedborgare vid tillämpningen av artikel 20 FEUF, ska en sådan bedömning göras med beaktande, i tillämpliga delar, av de kriterier som anges i punkterna 65–69 i förevarande dom, varvid det emellertid ska beaktas att om det är det underåriga barnet, som är tredjelandsmedborgare, som nekas uppehållsrätt i en medlemsstat och som därför riskerar att bli lagligen skyldig att lämna hela unionens territorium; vidare ska det undersökas om det underåriga barnets förälder, som bor tillsammans med barnet i denna medlemsstat, faktiskt skulle vara tvungen att följa med barnet. I analogi med vad som angetts i punkt 67 i förevarande dom utgör den omständigheten att den andra föräldern faktiskt kan ta hand om den minderårige, rättsligt, ekonomiskt och känslomässigt, däribland i sitt ursprungsland, en relevant omständighet, samtidigt som den inte i sig är tillräcklig för att dra slutsatsen att den förälder som är bosatt i nämnda medlemsstat inte i praktiken skulle tvingas lämna unionen.

84 Om det, för det andra, antas att XU:s mor i praktiken tvingas att lämna unionen i dess helhet, för att följa med XU, så skulle en sådan avresa även kunna tvinga hennes underåriga barn, som är unionsmedborgare, att lämna unionen. Så skulle vara fallet om det, på grundval av de kriterier som det erinrats om i punkterna 65–69 i förevarande dom, konstateras att det föreligger ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och dennes mor.

85 Vid den tidpunkt då XU:s ansökan om uppehållstillstånd avslogs, skulle den påtvingade utresan från Spanien i praktiken ha kunnat tvinga inte bara XU:s mor, som är tredjelandsmedborgare, utan även moderns andra barn, som är unionsmedborgare, att lämna unionen i dess helhet. Det ankommer dock på den nationella domstolen att kontrollera om så är fallet. För att förhindra att unionsmedborgaren, genom att lämna landet, berövas möjligheten att åtnjuta kärnan i de rättigheter som han eller hon har på grund av denna ställning, borde dennes halvbror, XU, ha tillerkänts en härledd uppehållsrätt enligt artikel 20 FEUF.

86 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan i mål C-451/19 besvaras enligt följande. Artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som är av sådan beskaffenhet att det motiverar att en härledd uppehållsrätt beviljas med stöd av denna artikel, till förmån för ett underårigt barn, som är tredjelandsmedborgare, till en make eller maka, som själv är tredjelandsmedborgare, och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, föreligger om denne unionsmedborgare och dennes make under äktenskapet har fått ett barn, som är unionsmedborgare, och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, och sistnämnda person tvingas lämna unionen i dess helhet, om det underåriga barnet, som är tredjelandsmedborgare, tvingas att lämna den berörda medlemsstaten.

Rättegångskostnader

87 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) **Artikel 20 FEUF ska tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat avslår en ansökan om familjeåterförening som getts in av en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare som är medborgare i den medlemsstaten och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, av det enda skälet att unionsmedborgaren inte för sin egen och sin familjemedlems räkning har tillräckliga medel för att inte vara en belastning för det nationella sociala biståndssystemet, utan att det har undersökts huruvida det föreligger ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och familjemedlemmen som är av sådan beskaffenhet att den förstnämnda i praktiken skulle bli tvungen att lämna Europeiska unionen i dess helhet och därmed skulle berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet, om tredjelandsmedborgaren nekades en härledd uppehållsrätt.**

2) **Artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som är av sådan beskaffenhet att det motiverar att en härledd uppehållsrätt beviljas med stöd av denna artikel, inte kan anses föreligga enbart på grund av att en medborgare i en medlemsstat, som är myndig och aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, och vederbörandes make, som är myndig**

och tredjelandsmedborgare, är skyldiga att leva tillsammans på grund av de skyldigheter som följer av äktenskapet enligt lagstiftningen i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i, och i vilken äktenskapet ingåtts, och att bedömningen, när unionsmedborgaren är underårig, av om det föreligger ett sådant beroendeförhållande, som kan motivera att föräldern till detta barn, som är tredjelandsmedborgare, beviljas en härledd uppehållsrätt enligt nämnda artikel, måste grundas på en prövning av samtliga omständigheter i det aktuella fallet. När den underåriges förälder stadigvarande bor tillsammans med den andra föräldern, som är unionsmedborgare, föreligger en motbevisbar presumtion om ett sådant beroendeförhållande.

3) **Artikel 20 FEUF ska tolkas så, att ett beroendeförhållande, som är av sådan beskaffenhet att det motiverar att en härledd uppehållsrätt beviljas med stöd av denna artikel, till förmån för ett underårigt barn, som är tredjelandsmedborgare, till en make eller maka, som själv är tredjelandsmedborgare, och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, föreligger om denne unionsmedborgare och dennes make under äktenskapet har fått ett barn, som är unionsmedborgare, och som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet, och sistnämnda person tvingas lämna unionen i dess helhet, om det underåriga barnet, som är tredjelandsmedborgare, tvingas att lämna den berörda medlemsstaten.**

Underskrifter